

HEJT - NIE PRZEKRACZAJ TEJ GRANICY, ZA KTÓRĄ GROZI ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA!

Zanim zranisz – pomyśl!

Reagujmy na hejt w przestrzeni publicznej i nie zgadzajmy się na niego!

Hejt jest zjawiskiem społecznym wynikającym z deprecjacji, chęci dominacji lub wręcz nienawiści do osoby czy grupy osób lub formacji. Samo słowo stanowi transkrypcję angielskiego rzeczownika „hate”, czyli nienawiść i zwany jest też mową nienawiści. Wyrasta z przekonania, że każdy ma prawo do krytykowania innych. Jednakże należy zauważyć, że konstruktywna krytyka nie jest hejtem, który ze swej istoty ma poniżać inną osobę. O ile jednak krytyka powinna być konstruktywna, co nie znaczy, że miła i przyjemna, o tyle hejt nastawiony jest jedynie na poniżenie.

Pamiętajmy, że czasami nawet jedno pojedyncze słowo może wyrządzić olbrzymią krzywdę. Konsekwencja hejtu to przede wszystkim obniżenie poczucia wartości osoby napiętnowanej, które może doprowadzić także do problemów zdrowotnych. Osoba, która jest ofiarą hejtu, żyje w bardzo dużym stresie. Może cierpieć na bezsenność, nerwicę, depresję, a nawet podjąć próby samobójcze, dlatego też reagujmy na hejt w przestrzeni publicznej i nie zgadzajmy się na niego! Szczególnie pomóżmy, jeśli ofiarą hejtu są ci, którzy nie potrafią się jeszcze bronić.

OCHRONA DÓBR OSOBISTYCH

Zgodnie z art. 23 kc dobra osobiste człowieka, takie jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Dobra osobiste mają charakter obiektywny. Przysługują każdemu człowiekowi bez względu na jego indywidualną zdolność przeżywania własnej godności i odczuwania jej naruszeń. Oznacza to, iż ustalając, czy rzeczywiście dobro osobiste zostało naruszone, należy mieć na względzie nie subiektywne przekonanie poszkodowanego, ale społeczną ocenę określonego zachowania postrzeganego jako naruszenie dobra osobistego. Z punktu widzenia zwalczania hejtu istotne znaczenia ma cześć człowieka, która przejawia się w dwóch aspektach – dobrym imieniu, które wiąże się z opinią, jaką o wartości danego człowieka mają inni ludzie (cześć zewnętrzna), i w godności rozumianej jako wyobrażenie o własnej osobie (cześć wewnętrzna). Naruszenie dobrego imienia polega na pomawianiu człowieka o takie postępowania lub właściwości, które mogą go poniżyć w opinii publicznej albo narazić na utratę zaufania potrzebnego do zajmowania danego stanowiska bądź wykonywania zawodu czy rodzaju działalności.

Jak przyjmuje się w utrwalonym już orzecznictwie sądowym, naruszenie dobrego imienia następuje zwykle przez skierowanie do osób trzecich przekazu bezpodstawnie pomawiającego osobę pokrzywdzoną o działania, których taka osoba nie podejmowała, przypisanie jej cech, których ona nie posiada, lub też przyjmowanie postawy, której nie reprezentowała, zawsze w wymiarze pejoratywnym w obiektywnym odbiorze, czyli ze skutkiem, który może polegać na obniżeniu zaufania pomówionej osoby w opinii społecznej, potrzebnego do prowadzenia określonej aktywności życiowej, w tym również zawodowej. Do naruszenia tego dobra dochodzi najczęściej przez rozpowszechnianie wiadomości, przez które formułowane są zarzuty lub ujemne oceny odnoszące się do określonej osoby, dotyczące jej

postępowania w życiu osobistym, rodzinnym czy zawodowym. Chodzi z reguły o przedstawienie tej osoby w negatywnym świetle, przypisanie jej zachowań, cech czy właściwości, które mogą narazić na utratę zaufania niezbędnego do wykonywania zawodu lub innej działalności.

Zgodnie z art. 24 § 1 i 2 kc ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne.

Ochrona dóbr osobistych dokonuje się poprzez wytoczenie stosownego powództwa cywilnego przez pokrzywdzonego. Trzeba pamiętać także o tym, że w postępowaniu cywilnym obowiązują opłaty od pism procesowych, w tym od wniesienia pozwu. Kwestię tę reguluje ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 755).

Rodzaje hejtu, które kwalifikujemy jako przestępstwo zgodnie z Dz.U.2024.17 t.j.:

Art. 190 Kodeksu Karnego – Groźba karalna

§ 1. Kto grozi innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub na szkodę osoby dla niej najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w osobie, do której została skierowana lub której dotyczy, uzasadnioną obawę, że będzie spełniona, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Art. 190a Kodeksu Karnego – Stalking - Uporczywe nękanie. Kradzież tożsamości

§ 1. Kto przez uporczywe nękanie innej osoby lub osoby dla niej najbliższej wzbudza u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia lub istotnie narusza jej prywatność, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto, podszywając się pod inną osobę, wykorzystuje jej wizerunek, inne jej dane osobowe lub inne dane, za pomocą których jest ona publicznie identyfikowana, przez co wyrządza jej szkodę majątkową lub osobistą.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.

§ 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Art. 207 Kodeksu Karnego – Znęcanie się

§ 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 1a. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą nieporadną ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 lub 1a połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1-2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.

Art. 212 Kodeksu Karnego – Zniesławienie

§ 1. Kto pomawia inną osobę, grupę osób, instytucję, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć ją w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

§ 2. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 za pomocą środków masowego komunikowania, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 3. W razie skazania za przestępstwo określone w § 1 lub 2 sąd może orzec nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego, Polskiego Czerwonego Krzyża albo na inny cel społeczny wskazany przez pokrzywdzonego.

§ 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 odbywa się z oskarżenia prywatnego.

Art. 216 Kodeksu Karnego – Znieważanie osoby

§ 1. Kto znieważa inną osobę w jej obecności albo choćby pod jej nieobecność, lecz publicznie lub w zamiarze, aby zniewaga do osoby tej dotarła, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

§ 2. Kto znieważa inną osobę za pomocą środków masowego komunikowania, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 3. Jeżeli zniewagę wywołało wyzywające zachowanie się pokrzywdzonego albo jeżeli pokrzywdzony odpowiedział naruszeniem nietykalności cielesnej lub zniewagą wzajemną, sąd może odstąpić od wymierzenia kary.

§ 4. W razie skazania za przestępstwo określone w § 2 sąd może orzec nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego, Polskiego Czerwonego Krzyża albo na inny cel społeczny wskazany przez pokrzywdzonego.

§ 5. Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego.

Art. 222 Kodeksu Karnego - Naruszenie nietykalności cielesnej funkcjonariusza

§ 1. Kto narusza nietykalność cielesną funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 wywołało niewłaściwe zachowanie się funkcjonariusza lub osoby do pomocy mu przybranej, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia.

Art. 226. Kodeksu Karnego - Znieważenie funkcjonariusza lub konstytucyjnego organu

§ 1. Kto znieważa funkcjonariusza publicznego lub osobę do pomocy mu przybraną, podczas i w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 2. Przepis art. 222 § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Kto publicznie znieważa lub poniża konstytucyjny organ Rzeczypospolitej Polskiej, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Art. 257 Kodeksu Karnego - Napaść z powodu ksenofobii, rasizmu lub nietolerancji religijnej

Kto publicznie znieważa grupę ludności albo poszczególną osobę z powodu jej przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, wyznaniowej albo z powodu jej bezwyznaniowości lub z takich powodów narusza nietykalność cielesną innej osoby,
podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Art. 107 Kodeksu Wykroczeń Dz.U.2023.2119 t.j - Złośliwe niepokojenie drugiego człowieka

Kto w celu dokuczenia innej osobie złośliwie wprowadza ją w błąd lub w inny sposób złośliwie niepokoi,
podlega karze ograniczenia wolności, grzywny albo karze nagany.

Art. 60 Kodeks postępowania karnego Dz.U.2024.37 t.j. - Objęcie czynu ściganego z oskarżenia prywatnego przez prokuratora

§ 1. W sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego prokurator wszczyna postępowanie albo jako oskarżyciel publiczny wstępuje do postępowania już wszczętego, jeżeli wymaga tego ochrona praworządności lub interes społeczny.

§ 2. Postępowanie toczy się wówczas z urzędu, a pokrzywdzony, który przedtem wniósł oskarżenie prywatne, korzysta z praw oskarżyciela posiłkowego; do pokrzywdzonego, który przedtem nie wniósł oskarżenia prywatnego, stosuje się art. 54, 55 § 3 i art. 58.

§ 3. Jeżeli prokurator, który wstąpił do postępowania, odstąpił potem od oskarżenia, pokrzywdzony powraca w dalszym postępowaniu do praw oskarżyciela prywatnego.

§ 4. Pokrzywdzony, który nie wniósł oskarżenia, może w terminie zawitym 14 dni od daty powiadomienia go o odstąpieniu prokuratora od oskarżenia złożyć akt oskarżenia lub oświadczenie, że podtrzymuje oskarżenie jako prywatne, a jeżeli takiego oświadczenia nie złoży, sąd lub referendarz sądowy umarza postępowanie.

§ 5. Przepis art. 55 § 5 stosuje się odpowiednio.

A zatem, osoba, która stała się ofiarą hejtu, gdy jej dobro osobiste zostało zagrożone bądź naruszone może na drodze cywilnej żądać:

- zaniechania działania, które narusza dobra osobiste takiej osoby – np.: usunięcia komentarza, wpisu, artykułu;
- usunięcia skutków naruszenia dobra osobistego – np.: sprostowania opublikowanych treści, informacji; opublikowania przeprosin;
- zadośćuczynienia;
- zapłaty określonej sumy pieniężnej na wybrany cel społeczny;
- odszkodowania.

Art. 24 Kodeks cywilny Dz.U.2023.0.1610 t.j. - środki ochrony dóbr osobistych

§ 1. Ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego albo zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

§ 2. Jeżeli wskutek naruszenia dobra osobistego została wyrządzona szkoda majątkowa, poszkodowany może żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych.

§ 3. Przepisy powyższe nie uchybiają uprawnieniom przewidzianym w innych przepisach, w szczególności w prawie autorskim oraz w prawie wynalazczym.

Art. 82 Autorskie - Ochrona korespondencji - Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych Dz.U.2022.0.2509 t.j.

Jeżeli osoba, do której korespondencja jest skierowana, nie wyraziła innej woli, rozpowszechnianie korespondencji, w okresie dwudziestu lat od jej śmierci, wymaga zezwolenia małżonka, a w jego braku kolejno zstępnych, rodziców lub rodzeństwa.

Art. 304 - Obowiązek zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa - Kodeks postępowania karnego. Dz.U.2024.37 t.j.

§ 1. Każdy, dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub Policję. Przepisy art. 148a oraz art. 156a stosuje się odpowiednio.

§ 2. Instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa.

§ 3. Zawiadomienie o przestępstwie lub własne dane świadczące o popełnieniu takiego przestępstwa, co do którego obowiązkowe jest prowadzenie śledztwa przez prokuratora, Policja przekazuje wraz z zebrany materiałem niezwłocznie prokuratorowi.

OCHRONA WIZERUNKU

Jeśli w sieci pojawiają się nagrania zawierające wizerunek policjanta wraz z niepochlebnym komentarzem (mającym charakter hejtu), na nagrywanie których, a tym bardziej upowszechnianie, funkcjonariusz nie wyraził zgody, możliwe jest dochodzenie roszczeń z tytułu praw autorskich (niezależnie od np. zniesławienia werbalnego). Nagranie korzysta z dobrodziejstwa legalności tylko wówczas, gdy osoba na nim utrwalona wyraziła zgodę na publikację. Również wizerunek stanowi dobro osobiste i podlega ochronie. Wykorzystywanie wizerunku danej osoby bez jej wiedzy, zgody, w sposób godzący w tę osobę (np. opatrzone podpisami wulgarnymi lub obraźliwymi), jest sprzeczne z prawem. Jak zauważył Sąd Okręgowy we Wrocławiu w sprawie o sygn. akt I C 1777/12, wizerunek stanowi dobro osobiste osoby fizycznej wyrażające jeden z atrybutów tożsamości osoby fizycznej, obok jej imienia i nazwiska. Zatem dobro osobiste w postaci wizerunku może dotyczyć wyłącznie osoby fizycznej, której obraz (wygląd) może zostać utrwalony na odpowiednim nośniku. Podobną retorykę należy przyjąć wobec dobra, jakim jest głos konkretnej osoby (stanowiący zresztą jedną z jej cech identyfikacyjnych). Zgodnie z treścią art. 81 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. *o prawie autorskim i prawach pokrewnych* rozpowszechnianie wizerunku wymaga zezwolenia osoby na nim przedstawionej. Zezwolenia nie wymaga rozpowszechnianie wizerunku: 1) osoby powszechnie znanej, jeżeli wizerunek wykonano w związku z pełnieniem przez nią funkcji publicznych, w szczególności politycznych, społecznych, zawodowych, 2) osoby stanowiącej jedynie szczegół całości, takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza.

Zgodnie z treścią art. 83 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, w przypadku rozpowszechniania wizerunku osoby na nim przedstawionej mogą żądać:

- 1) zaniechania określonego działania;
- 2) dokonania przez osobę, która dopuściła się naruszenia, czynności potrzebnych do usunięcia jej skutków, a w szczególności, aby złożyła publiczne oświadczenie o odpowiedniej treści i formie;
- 3) zadośćuczynienia tytułem za doznaną krzywdę, o ile naruszenie było zawinione;
- 4) zobowiązania sprawcy do uiszczenia odpowiedniej sumy na wskazany cel społeczny.

Ochrona danych osobowych

Marginalnie należy wspomnieć o tym, że hejt może naruszać także dane osobowe. Nietrudno sobie bowiem wyobrazić sytuację, w której nękany funkcjonariusz/pracownik i hejter znają się. Zazwyczaj w takich przypadkach wpisy mają istotnie osobisty charakter, często pojawiają się w nich nazwiska. Może się także zdarzyć, iż umieszczona w sieci fotografia ujawnia dane funkcjonariusza/pracownika (wbrew jego

woli), przy absolutnym braku zasadności takiego ujawnienia (np. w kontekście szerokiego ujęcia jakiegoś planu, fragmentu rzeczywistości). Jednakże ochrona taka zazwyczaj łączy się z ochroną dóbr osobistych lub ochroną prawnokarną. Jej samodzielne występowanie wydaje się mieć znikomy zasięg oraz oddziaływanie i nie prowadzić do założonego celu.

Gdzie i komu zgłaszać hejt?

Zgodnie z powyżej przedstawionym rozróżnieniem postępowań karnych (publicznoskargowe, prywatnoskargowe), jeżeli dysponujemy materiałem potwierdzającym hejt w Internecie należy zabezpieczyć dane (screen, nagranie) i przekazać materiał na komisariat policji, która przejmie prowadzenia postępowania. W przypadku, gdy hejt ma formę czynu zabronionego ściganego z oskarżenia prywatnego, na pokrzywdzonym ciąży obowiązek zebrania dowodów i sporządzenia prywatnego aktu oskarżenia, który zostanie skierowany do sądu.

Warto wiedzieć, że zjawisko hejtu w Internecie jest monitorowane. Istnieje kilka ogólnopolskich podmiotów (fundacji, stowarzyszeń), które zajmują się tym problemem i zachęcają do zgłaszania przejawów hejtu, najczęściej w wybranym przez siebie obszarze (np.: mniejszości narodowe).

Istnieją strony internetowe, portale czy grupy, gdzie można zgłaszać przejawy hejtu, i tak funkcjonuje:

- hejtstop.pl
- omzrik.pl
- dyzurnet.pl
- nigdywiecej.org

Portal społecznościowy Facebook ma możliwość zgłaszania treści „nieodpowiednich” administracji i to zarówno w kontekście strony, grupy, postu czy komentarza.

Czym są dobra osobiste?

Dobrami osobistymi są powszechnie uznane w społeczeństwie wartości niemajątkowe związane ściśle z osobą człowieka i będące przejawami godności osoby ludzkiej, obejmujące przede wszystkim integralność fizyczną i psychiczną oraz indywidualność człowieka. [E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Wyd. 10, Warszawa 2021].

Dobra osobiste człowieka wymienione są w art. 23 kodeksu cywilnego, są to w szczególności: zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach.

Gdzie zainicjować sprawę cywilną o ochronę dóbr osobistych?

„Osoba dochodząca ochrony dobra osobistego może, na podstawie art. 35 k.p.c., może wytoczyć powództwo przed sądem, w którego okręgu działał sprawca, lub przed sądem, w którego okręgu to działanie spowodowało zagrożenie lub naruszenie dobra osobistego.” Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2017 r. III CZP 91/17. **Warto wiedzieć, że nawet gdy dany czyn nie wypełnia znamiona przestępstwa, to automatycznie nie oznacza, że nie naruszył lub zagroził naszemu dobru osobistemu.** Postępowanie karne i cywilne toczą się niezależnie. Jednakże, ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym.

Jak walczyć z hejtem !

Najlepiej nie czytać negatywnych opinii i nie wchodzić z takimi osobami w dyskusję, wówczas hejterzy mogą się znudzić i zwyczajnie dać sobie spokój. Skutecznym sposobem może być zablokowanie konta hejtera, tak aby nas i naszej aktywności nie widział. Można również zgłaszać takie konto administratorom oraz właścicielom portali społecznościowych, którzy mogą zablokować lub usunąć hejtera.

Pamiętajmy, że hejter może zostać pociągnięty do odpowiedzialności zarówno karnej jak i cywilnej !.

Niniejsza publikacja nie stanowi wiążącej porady prawnej, albowiem takowa winna być dostosowana do indywidualnego stanu faktycznego. To materiał opracowany na podstawie poniżej podanych materiałów źródłowych z omawianego zakresu.

Materiał źródłowy:

<https://nszzp.pl/aktualnosci-prawne/hejt-nie-przekraczaj-tej-granicy-za-ktora-grozi-odpowiedzialnosc-karna/>

<https://lodzka.policja.gov.pl/lid/informacje/63822,Hejt-nie-przekraczaj-tej-granicy-za-ktora-grozi-odpowiedzialnosc->

<https://www.rp.pl/opinie-prawne/art5150201-redaktor-kuzniar-nie-stoi-ponad-prawem-czyli-jeszcze-o- Prywatnosci-hejtera>

<https://www.policja.pl/pol/aktualnosci/219088,Wspolne-dzialania-Policji-i-mediow-przeciw-hejterom.html karna.html?fbclid=IwAR3hyWIr2g59Hb4ddFkssl5o8QREVM2V6jtQtXwE2f86CKWiaIroFNXAfwE>

<https://gazeta.policja.pl/997/archiwum-1/2020/numer-183-czerwiec-2020/189935,HEJT-STOP.html>

<https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-dziennikarz-skazany-pomowienie-posel-kasacja>

<https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-dezinformacja-walka-mc-odpowiedz>

<https://bip.brpo.gov.pl/pl/kategoria-konstytucyjna/art-54-wolnosc-slowa>

<https://www.rp.pl/prawo-dla-ciebie/art3538871-mowa-nienawisci-internetowym-trollom-trudno-sie-ukryc-za-obrazliwy-hejt>

<https://www.powiat.cieszyn.pl/aktualnosci/hejt-w-internecie-konsekwencje-prawne-informator?fbclid=IwAR09Af9iqMifOT97KOB2L5Y2rUhcJktu7yjLl8wzKXgqk7mwfC9mfDEnP3o>